

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
๕ ธันวาคม ๒๕๕๗

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ประธานมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา และคณะวิทยากร อาจารย์ธนิส ชื่นสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรณพ หอมจันทร์ และอาจารย์คำปิ่น อักษรวิสัย ได้รับเชิญจากชมรมพุทธศาสน์ วังพญาไท โดยท่านพลโทนายแพทย์กฤษฎา ดวงอุไร ประธานชมรมฯ เพื่อไปสนทนาธรรม เนื่องในโอกาสวันพ่อแห่งชาติ ณ ห้องประชุม พลโทผ่อง-จำลอง มีคุณเยี่ยม ชั้น ๑๐ อาคารพัชรกิติยาภา โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ถนนราชวิถี กรุงเทพมหานคร ระหว่างเวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.

ตลอดสองชั่วโมงของการสนทนาธรรม
ที่มีผู้สนใจเข้าร่วมฟังเกือบเต็มห้องประชุม ซึ่ง
มีที่นั่งราว ๓๐๐ ที่นั่ง เป็นไปด้วยความรู้
ความเข้าใจจากการถามปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้เข้า
ร่วมสนทนาเขียนขึ้นไปถามท่านวิทยากร โดย

มีน้อง ๆ จากวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกจำนวนมากยื่นคอยให้บริการรับส่งคำถาม
โดยรอบห้องประชุม ไม่นั่งพักเลย ขออนุโมทนาในกุศลจิตของน้อง ๆ ทุกคนด้วยครับ

อันดับต่อไป ขออนุญาตนำความบางตอนของการสนทนา เป็นตอนที่ท่าน
อาจารย์กล่าวถึง ความหมายของคำว่า ธรรมะ ปรมัตถธรรม บัญญัติ และสมมุติ ด้วย
ความละเอียดอย่างยิ่ง มาให้ทุก ๆ ท่านได้พิจารณา ไตร่ตรอง เพื่อประโยชน์คือความ
เข้าใจ โดยทั่วกันดังนี้ครับ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธสสะ
 นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธสสะ
 นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธสสะ

อารัมภกถา

(โดยอาจารย์ธนิต ชื่นสกุล)

ขณะนี้ เป็นช่วงหนึ่งของสังสารวัฏฏ์ เป็นเวลาที่มีค่า ที่ประเสริฐ เพราะได้ยินเสียง ที่ทำให้เข้าใจธรรมะ ตามความเป็นจริง ธรรมะ เป็นสิ่งที่ลึกซึ้ง และยากที่จะเข้าใจได้ ผู้ฟังต้องไตร่ตรอง พิจารณาประโยชน์ของการฟังทุกครั้ง อยู่ที่เข้าใจความจริง เวลาที่ได้ฟัง ต้องมีศรัทธาที่จะฟังและฟังด้วยความเคารพ ก็จะทำให้ประจักษ์ความจริงของสิ่งที่ได้ฟัง ทุกครั้งที่มีโอกาสได้ฟังธรรมะ ต้องไม่ลืมว่าเป็นธรรมะ ไม่ใช่เรา เป็นสภาวะธรรม เป็นธาตุ เป็นเรื่องเฉพาะตัว พุทธศาสนิกชนต้องสะสมความรู้ถูก ผู้ศึกษาธรรมะ ต้องคิดพิจารณาตาม เพื่อให้เข้าใจ ความเข้าใจซึ่งเริ่มจากการฟังตามลำดับ สะสมไป ทีละเล็ก ทีละน้อย ต้องเข้าใจความหมาย ของทุกคำ ที่ได้ยิน

ท่านอาจารย์ :

ความละเอียดของพระธรรม อยู่ที่เมื่อฟังแล้วก็รู้ว่า มีพระธรรมจริง ๆ ขณะนี้ ที่จะให้เข้าใจ ไม่ใช่เพียงแต่ว่ากล่าวถึงคำอะไร แล้วก็ไปหาว่า อยู่ที่ไหน? ในหนังสือเล่มไหน ได้ยิน ได้ฟังเมื่อไหร่ แต่ว่า ธรรมะ มีทุกขณะ ไม่ขาด ธรรมะเลย แต่เป็นความละเอียดที่ว่า เมื่อได้เข้าใจจริง ๆ แล้ว ก็ไม่ต้องไปดูที่ไหนเลย ไม่ต้องไปค้นคว้าอะไรอีก แต่อาศัยสภาพธรรมะที่กำลังปรากฏในขณะนี้ ทำให้เราได้ว่า เราได้ฟังธรรมะ และ เราก็เข้าใจธรรมะ

...ขอกล่าวถึงแต่ละคำ ซึ่งหลายคำเลย ที่วิทยากรท่าน
 กล่าวถึงแล้ว แต่ว่า เรายังไม่ได้เข้าใจ จนกระทั่งว่า ไม่
 สงสัยอีกต่อไป เช่น คำว่า "ธรรมะ" ธรรมะ คือ สิ่งที่มีจริง
 เดียวนี้ แต่มากเหลือเกิน แล้วก็มีตั้งหลายอย่าง แต่ก็เริ่ม
 ได้ ทีละเล็ก ทีละน้อย ขณะนี้ มีสิ่งที่มีจริง ซึ่งแม้ไม่ต้อง
 เรียกชื่อ ก็มี นี่คือ การเริ่มต้น ที่จะเข้าใจ แม้แต่คำว่า
 ธรรมะ บัญญัติ สมมุติ และ สภาพธรรมะอื่น ๆ ซึ่งก็มีใน
 ขณะนี้ด้วย แต่ว่า มีมาก จนกระทั่งถ้าเราไม่ค่อย ๆ เข้าใจ
 พิจารณาอย่างละเอียด เราก็เหมือนต้องฟังแล้ว ฟังอีก
 ฟังแล้วก็ลืม แต่ถ้าขณะที่กำลังฟัง แล้วก็มีสภาพธรรมะ
 ปรากฏให้เข้าใจด้วย เราก็เริ่มเข้าใจ ไม่ลืม เพราะเหตุว่า
 ได้เข้าใจแล้ว...

...ก่อนอื่น ธรรมะ คือ สิ่งที่มีจริง ขณะนี้ก็มี เมื่อไหร่ ๆ ก็มี
เมื่อปรากฏ แต่ถ้าสภาพธรรมะนั้น ไม่ปรากฏ จะกล่าวว่า
สภาพธรรมะนั้นมี ได้ไหม? แต่เพราะเหตุว่า ขณะนี้ มี
สภาพธรรมะที่ปรากฏ "สิ่งที่ปรากฏ" มีจริง เมื่อมีจริง "สิ่ง
นั้น ๆ" เป็น "ธรรมะ" คือ เป็นสิ่งซึ่งมีลักษณะเฉพาะ แต่ละ
อย่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา และไม่มีใครเป็น
เจ้าของ ถ้าจะฟัง "ชื่อของธรรมะ" ไม่ยากใช่ไหม? คำนี้
แปลว่าอะไร ก็เข้าใจแล้ว แต่ว่า ถ้าจะเข้าใจธรรมะจริง ๆ
ต้องอาศัยกาลเวลา แล้วก็ต้องพิจารณา ไตร่ตรองจริง ๆ
อย่างละเอียดด้วย...

...เพราะฉะนั้น ถ้าเป็นคนที่ไม่รู้เรื่อง
อยากจะฟัง "ชื่อ" ต่าง ๆ มาก ๆ ก็อ่านหนังสือหลาย ๆ
เล่ม แต่ว่า เข้าใจจริง ๆ หรือเปล่า? ที่สำคัญที่สุด คือ
เข้าใจจริง ๆ ไม่ใช่เพียงฟัง แล้วก็คิดว่า เข้าใจ เพราะเหตุ
ว่า บางคน บอกว่ารู้จักแล้วทั้งหมด "ตา" ก็รู้จัก "เห็น" ก็
รู้จัก "สิ่งที่ปรากฏให้เห็น" ก็รู้จัก แต่จริง ๆ แล้ว ไม่รู้จักเลย
สักอย่าง จนกว่าจะได้ฟังพระธรรม...

...เพราะฉะนั้น ขณะนี้ แม้สิ่งที่กำลังมีจริง ก็ไม่รู้จัก เห็น
ใครคะ? เวลานี้!!! เห็นอะไรบ้าง? ไม่รู้จักเลย ว่าสิ่งที่เห็น
ไม่ใช่สิ่งนั้นที่เราคิด ว่าเป็นคน หรือเป็นโต๊ะ หรือว่าเป็น
เก้าอี้ แต่ว่า เป็นสิ่งที่มีจริง ในขณะนี้ เพราะ "กำลัง

ปรากฏให้เห็น" ว่า "สิ่งนั้น" มีจริง ๆ เพราะฉะนั้น สิ่งที่มีจริงแต่ละหนึ่ง กว่าที่จะเข้าถึงพระปัญญาคุณ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้ทรงแสดงไว้โดยละเอียดยิ่ง ให้เข้าใจจริง ๆ ไม่หลงผิด จนกระทั่ง สามารถประจักษ์ความจริง สามารถละคลายอกุศลธรรมทั้งหลายได้ ก็ต้องอาศัยการฟังอีกนาน ไม่ใช่เพียงครั้งเดียว...

...ก่อนอื่น ธรรมะ คือ สิ่งที่มีจริง "สิ่งที่ปรากฏให้เห็น" มีจริง ๆ และ "จิตเห็น" ก็มีจริง ๆ ทั้งสองอย่าง เป็นธรรมะ แคะนี้ รู้สึกว่า ลืม ขณะที่ฟังเข้าใจ แล้วก็ ลืม ลืม คือ ไม่ตรงตามที่ได้ฟัง พอฟัง รู้ว่า มี "สิ่งที่ปรากฏให้เห็น" แล้วก็ มี "เห็น" แต่พอลืม ก็เห็นคน เห็นสิ่งนั้น สิ่งนี้ ทันที่ ลืม แม้แต่คำที่ตรัสไว้ ซึ่งเปลี่ยนไม่ได้เลย "เห็น" ไม่มีในภาษาบาลี แต่ใช้คำว่า "จักขุวิญญาณ" หมายความว่า สภาพรู้ที่อาศัยตา เกิดขึ้น "เห็น" เมื่อเห็น ก็ต้องมี สิ่งที่ถูกเห็น ภาษาไทย บอกว่า กำลังเห็น แล้วก็ มีสิ่งที่ปรากฏให้เห็นด้วย แต่ภาษาบาลี สิ่งที่ถูกเห็น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกว่า "รูปารมณ" หมายความว่า สิ่งที่ถูกรู้ เป็นอารมณ์ และ สิ่งที่ปรากฏทางตา เป็นสิ่งที่ไม่สามารถที่จะรู้อะไรได้ เป็นรูปชนิดหนึ่ง ซึ่งคนตาบอด ไม่เห็น...

...เพราะฉะนั้น ขณะใดที่เห็น ขณะนั้น ต้องเห็นสิ่งที่ป
 ฐปารมณ คือ รูป รูปหนึ่ง ไม่ใช่แข็ง ไม่ใช่เสียง ไม่ใช่กลิ่น
 แต่เป็นรูปที่กำลังปรากฏให้เห็น ขณะนี้ นี่คือ การฟัง
 ธรรมะในครั้งพุทธกาล ก็มีสิ่งที่ปรากฏ และผู้ไปเฝ้าฟัง
 พระธรรม ก็สามารถค่อย ๆ พิจารณา ไตร่ตรอง เข้าใจ
 ธรรมะ ความจริงที่ว่า ขณะนี้มี "สิ่งที่ปรากฏให้เห็น" กับ
 "เห็น" เพราะฉะนั้น กว่าจะเข้าใจธรรมะ ก็ลองคิดดู อีก
 นานไหม? กว่าจะจำได้ไม่ลืมว่า สิ่งที่ปรากฏให้เห็น
 ขณะนี้ ไม่ได้ปรากฏตลอดไป เพียงปรากฏ ในขณะที่จิต
 เห็นเกิดขึ้นเห็นเท่านั้น ในขณะที่เสียงปรากฏ จิตเห็นไม่มี
 แล้ว มีเสียง กับจิตที่รู้เสียง ถ้าฟังอย่างนี้ เริ่มเห็นความ
 ลึกซึ้ง แต่ว่า น่าเบื่อไหม? บางคนบอกว่า ไม่มีอะไรใหม่
 พูดแต่สิ่งซ้ำ ๆ พูดถึงเรื่อง "เห็น" พูดถึงเรื่อง "ได้ยิน" แต่
 ใครเป็นผู้ที่ตรัสไว้ดีแล้ว ในเรื่องสิ่งที่มีจริง ๆ ที่กำลัง
 ปรากฏในขณะนี้...

...เพราะเหตุนี้ การฟังพระธรรม ลึกซึ้ง ไม่ใช่ว่า เรารู้ว่า มี
 ปรมัตถธรรม มีบัญญัติ มีสมมุติ เข้าใจแล้ว บอกเดี๋ยวนี้ ก็
 เข้าใจ แต่ไม่ใช่ให้เข้าใจ "ชื้อ" ให้เข้าใจ "ความจริง" ว่า
 เดี่ยวนี้ สิ่งใดที่เป็นธรรมะที่มีจริง มีลักษณะเฉพาะสิ่งนั้น
 เช่น สิ่งที่กำลังปรากฏทางตา มีจริง เปลี่ยนให้เป็นอย่าง
 อื่นไม่ได้เลย ในขณะที่เสียงปรากฏ เสียงมีจริง เปลี่ยนให้
 เป็นอย่างอื่นไม่ได้เลย จะเรียกว่าอะไรก็ได้ ไม่เรียกว่า
 อะไรเลย ก็ได้ นั่นคือ ปรมัตถธรรม ธรรมะซึ่งมีลักษณะ
 เฉพาะตน ไม่เปลี่ยนเป็นอย่างอื่น...

...ถ้าไม่เข้าใจอย่างนี้ จะเข้าใจคำว่า สมมุติบัญญัติ ได้
 ไหม? ถ้าไม่รู้ก่อน ว่า ธรรมะ คือ อะไร? ธรรมะ คือ สิ่งที่มี
 จริง ไม่ต้องเรียก ก็มีจริง "คิด" มีจริงไหม? ไม่ต้องเรียกคิด
 "คิด" ก็มี เพราะฉะนั้น "คิด" ก็เป็นธรรมะ ซึ่งมีจริง ๆ ไม่มี
 ใครสามารถที่จะเปลี่ยน "ลักษณะนั้น" ได้ แต่ว่า ไม่ได้มี
 แต่เฉพาะเพียงสิ่งที่เป็นธรรมะอย่างเดียว เพราะเหตุว่า
 แม้ว่าธรรมะปรากฏก็จริง แต่ปรากฏ กับ ความไม่รู้
 เพราะฉะนั้น เวลาที่ไม่รู้ความจริง ว่าขณะนี้ สิ่งที่กำลังปรากฏ
 ทางตา เป็นแต่เพียงสิ่งที่ปรากฏให้เห็นได้ "ชั่วขณะ" แล้ว
 ก็ดับไป...

...ฟังธรรมะ ต้องค่อย ๆ เข้าใจจริง ๆ แล้วรู้ว่า จริงอย่างที่
ได้ฟังหรือเปล่า? เช่น สิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ตาม ที่มีความเกิดขึ้น
เป็นธรรมดา "สิ่งนั้น" มีความดับไป เป็นธรรมดา คำนี้ ไม่
เปลี่ยน "เห็น" เกิดขึ้น "เห็น" แล้วดับ "สิ่งที่ปรากฏทางตา"
เกิดขึ้น ปรากฏให้เห็น แล้วก็ดับ เริ่มไตร่ตรอง จริงหรือ
เปล่า? ถ้าเข้าใจว่าจริง ศึกษาธรรมต่อไปอีก เพราะว่า แค
่นี้ไม่พอเลย เพียงแต่ได้ยิน ได้ฟัง แล้วก็ลืมทุกที แต่ว่า
ฟังต่อไปอีก ฟังต่อไปอีก จนกระทั่ง มีความเข้าใจจริง ๆ
ว่า พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ความจริง ที่กำลัง
ปรากฏ แต่ผู้ฟัง ยังไม่สามารถที่จะรู้อย่างนี้ได้ แล้วก็มี
"ความไม่รู้" มาก...

...เช่น กำลังเห็น "คน" เพราะ "สิ่งที่ปรากฏทางตา" ไม่ปรากฏว่าดับ และ "เห็น" ก็ไม่ปรากฏว่าดับ แล้วทำไมจึงมีความจำว่า สิ่งที่ปรากฏ เป็นคน และ เป็นเรา ที่กำลังเห็น ก็เพราะเหตุว่า สภาพธรรมะ เกิดดับ สืบต่ออย่างรวดเร็วสุดที่จะประมาณได้ ทำให้ปรากฏเป็นรูปร่างสัณฐาน ซึ่งรวม ให้จำอย่างมั่นคง ว่าเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่เที่ยง อุปมาเหมือนเวลาที่เรารู้จุดรูปหนึ่งดอก แล้วก็แกว่งให้เร็วเป็นวงกลม ดูเหมือนกับว่า มีแสงไฟเป็นวงกลม แต่ความจริงจากรูปหนึ่งดอกที่ปรากฏตรงจุดหนึ่ง แต่เวลาที่แกว่งเร็วๆ เข้า ก็สามารถที่จะสืบต่อ จนกระทั่งเห็นเป็นวงกลมได้ ฉะนั้น สิ่งที่ปรากฏทางตาเวลานี้ ก็เป็นอย่างนั้น "เห็น" ก็เป็นอย่างนั้น...

...เพราะฉะนั้น อยู่ในโลกของการไม่รู้ความจริง ด้วยการ
 ลวง ทนที่ที่เห็น จำสิ่งที่ปรากฏสืบทอดอย่างรวดเร็ว
 เพราะว่า ไม่ปรากฏการเกิดดับของอะไรเลย ขณะนั้น จึง
 มี "ปัญ-ญัต-ติ" ที่คนไทยใช้คำว่า "ปัญญาธิ" หมายความว่า
 สิ่งที่ปรากฏให้รู้ได้โดยอาการนั้น ๆ อย่างถ้าไม่มี
 รูปร่างสัญญาณ จะรู้ไม่ได้เลยว่าเป็นดอกไม้ แต่เพียงสีสัน
 วรรณะ ซึ่งเกิดดับ สืบทอดอย่างรวดเร็ว ก็ปรากฏให้รู้ได้
 โดยอาการ คือ รูปร่างสัญญาณนั้น ๆ จึงมี "อรรถปัญญาธิ"
 การรู้ความหมายของสิ่งที่ปรากฏ สืบทอด ว่าเป็นสิ่งหนึ่ง
 สิ่งใด...

...สำหรับ "ทางหู" ก็เช่นเดียวกัน มีเสียง แต่ "เสียง" ก็
 หลากหลายมาก และ "เสียง" ก็เกิด ดับ ด้วย ถ้าใครคิดว่า
 เสียงไม่เกิดดับ ก็เป็นความคิดของผู้ที่ยังไม่รู้ความจริง แต่

ผู้ที่ฟังพระธรรม จนกระทั่งค่อย ๆ สะสม ความเห็นถูก
ความเข้าใจถูก สามารถที่จะรู้ความจริงนี้ ตามที่พระผู้มี
พระภาคทรงแสดง บรรลุอุริยสัจธรรม เป็นผู้ที่ดับกิเลส
ตามลำดับขั้น คือ เป็นพระโสดาบัน เป็นพระสกทาคามี
เป็นพระอนาคามี และที่สุดก็คือ ถึงความเป็นพระอรหันต์
คือ ไม่มีกิเลสเหลือเลย จากการที่เข้าใจความจริง ของสิ่ง
ที่กำลังปรากฏในขณะนี้ ที่ละเล็ก ที่ละน้อย...

...แต่ว่า บุคคลในสมัยนี้ ลืมที่จะศึกษาพระธรรม ลืมที่จะ
ฟังพระธรรม แล้วก็ ลืมประโยชน์ ของการสนทนาธรรม
สำหรับผู้ที่ไม่ฟังเลย มีเป็นจำนวนมาก แต่ผู้ที่เห็น
ประโยชน์ว่า มีพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้
ทรงแสดงพระธรรม แล้วก็ทรงปรินิพพานไปแล้ว แต่พระ
ธรรมะยังมีให้ศึกษา ให้ค่อย ๆ เข้าใจได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่
ละเอียดที่ว่า ไม่ฟังเดิน...

...เดี๋ยวนี้ มีสภาวะธรรมะ เปลี่ยนแปลงไม่ได้เลย จะเรียก
หรือไม่เรียกก็ตาม เป็นธรรมะทั้งหมด เป็นปรมาัตถธรรม
แต่เพราะการเกิดดับสืบต่ออย่างรวดเร็ว จึงทำให้หลง
เข้าใจสิ่งที่ปรากฏให้รู้ได้ ให้เข้าใจได้ ว่าเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด
ขณะนั้น เป็นบัญญัติ เพราะฉะนั้น "เห็น" เป็นปรมาตถ
ธรรม เพียงเห็นเกิดขึ้น "เห็น" นิดเดียว แล้วก็ดับไป
เหมือนกำธนูปหนึ่งดอก ซึ่งจุดแล้วยังไม่ได้แกว่ง แต่พอ
แกว่ง เกิดดับสืบต่ออย่างรวดเร็วมาก ก็เห็นเป็นสัญญาณ
ต่าง ๆ ทำให้เกิดบัญญัติ รู้ได้โดยอาการนั้น ๆ จะทำให้
เป็นรูปวงกลมก็ได้ จะทำให้เป็นรูปอะไรก็ได้ ก็ปรากฏให้รู้
ได้โดยอาการนั้น ๆ เพราะฉะนั้น ขณะใดก็ตาม ที่มีสภาพ
ธรรมะปรากฏ แต่รู้ได้โดยอาการที่สภาพธรรมะนั้น
ปรากฏสืบต่อ เหมือนเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด นั่นคือ "บัญญัติ"...

..."เห็นพระภิกษุ" เป็นบัญญัติ หรือ เป็นปรมาตม "เห็น ดอกไม้" เป็นบัญญัติ หรือ เป็นปรมาตม "เห็น" เป็น ปรมาตม "สิ่งที่ปรากฏทางตา" ให้เห็น ยังไม่เป็นอะไรเลยทั้งสิ้น เป็น แต่เพียงสิ่งที่มีจริง สามารถกระทบตา ปรากฏแล้วดับ แต่สืบต่อ จนเป็นคน เป็นสัตว์ เป็นวัตถุ เป็นสิ่งต่าง ๆ นั้น คือ เป็น "บัญญัติ" ขณะใดก็ตาม ที่รู้บัญญัติ ขณะนั้นเป็น "อรรถบัญญัติ" ไม่มีเสียงใด ๆ แต่สัจฐานปรากฏแล้ว เพียงเห็น ก็รู้ว่าเป็นอะไร "เห็นเก้าอี้" เห็นไหม? เก้าอี้ พอเห็น ก็ "เห็นเก้าอี้" ลืมว่า "เห็น" เป็น "เห็น" แล้วก็ "บัญญัติ" สิ่งทีปรากฏ ว่าเป็น "เก้าอี้"...

...ถ้าจะเกิดใหม่ ไม่มีบัญญัติเลย มีเห็น แต่ก็มี การทรง จำ ค่อย ๆ สะสมความจำ ทีละเล็ก ทีละน้อย จนกระทั่ง จำได้ว่า เป็นพ่อ เป็นแม่ หรือว่า เป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่ก็ยัง พุดไม่ได้ จนกว่าจะได้ยินเสียง พอได้ยินเสียงก็ยังจำเสียง ไม่ได้เลย แต่พอดูกับเสียง ไม่ว่าจะเป็นภาษาอะไร

เด็กไทย ก็พูดภาษาไทย เด็กจีน ก็พูดภาษาจีน แล้วแต่
ว่าจะคุ้นเคยกับเสียงใด ก็ค่อย ๆ จำเสียงนั้น เพราะฉะนั้น
ขณะที่ได้ยินเสียง ขณะนั้น "เสียง" เป็นธรรมชาติ "ได้ยิน" ก็
เป็นธรรมชาติ เกิดดับ แต่การรู้ การจำ ความหมายของเสียง
เป็น "บัญญัติ" รู้ได้โดยอาการที่เสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ เป็น
"สัทบัญญัติ"...

...แต่ละคำในขณะนี้ ถ้าเป็นคนที่ไม่ใช้ภาษาไทย ไม่รู้เลย
หมายความว่าอะไร? แต่ละคำ ไม่รู้ในสัทบัญญัติ เพียง
แค่ ได้ยินเสียง แต่ก็ "จำ" "จำ" จนกว่าเมื่อไหร่คุ้น ก็เริ่มรู้
ความหมายของเสียงนั้น ในภาษานั้น ด้วยเหตุนี้ ก็มี
การศึกษาภาษาต่าง ๆ ตามเสียงที่ปรากฏ สูง ๆ ต่ำ ๆ
แล้วก็เข้าใจกันได้ ด้วยความคุ้นเคย เพราะฉะนั้น ก็คงจะ
เข้าใจ ธรรมชาติ มีจริง ๆ ถ้าไม่มีธรรมชาติ บัญญัติก็ไม่
เพราะบัญญัติ หรือ บัญญัติ-ติ คือ รู้ได้ โดยอาการนั้น ๆ
ไม่ว่า "ทางตา" เป็น สีสันวรรณะต่าง ๆ "ทางหู" เป็น เสียง

ต่าง ๆ "ทางจุมุก" ก็มีกลิ่นดอกไม้บ้าง กลิ่นขนมบ้าง ก็
แล้วแต่กลิ่น ก็มีคำว่า กลิ่นดอกไม้ หรือว่า กลิ่นขนม เมื่อ
มีคำว่า ดอกไม้ หรือ ขนม ขณะนั้น เป็นบัญญัติ บัญ-
ญัติ-ติ รู้ได้ โดยอาการของกลิ่น กลิ่นแกง ก็รู้ได้ แกงมี
หลายกลิ่น...

...เพราะฉะนั้น ก็จะได้เห็นว่า อยู่ในโลก ซึ่งเป็นปรมาตถ
ธรรม แต่ก็มีบัญญัติ โดยอาการของปรมาตถธรรม ซึ่งเกิด
ดับอย่างรวดเร็ว ทำให้จำได้ ทางตาบ้าง ทางหูบ้าง จมูก
บ้าง ลิ้นบ้าง กายบ้าง และ ทางใจ ก็คิดนึกแต่เรื่องของสิ่ง
ที่เป็นบัญญัติ ไม่เข้าใจเลย ถึงสภาพของความจริง ซึ่ง
เป็นปรมาตถธรรม เพราะเข้าใจเมื่อไหร่ว่าเป็นธรรมะ เมื่อ
นั้น จะไม่มีการยึดถือสภาพธรรมะ ด้วยการหลงเข้าใจผิด
ว่า เป็นเรา หรือว่า เป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่เที่ยง ถ้าได้ฟัง
อย่างนี้ นี่คือ คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งทรง
ตรัสรู้ความจริง...

...แต่ทราบได้ที่ยังไม่ได้ยิน ได้ฟังเลย ในเรื่องของธรรมะ
ในเรื่องของบัญญัติ และยังมีอีกคำหนึ่ง "สมมุติ" คนนั้นเป็น
ใคร? เป็นสามเณร หรือ ภิกษุ? นี่สมมุติแล้ว ใช่ไหม? เขา
ชื่ออะไร? ก็เป็นธรรมะที่ปรากฏทางตา แต่ "ชื่ออะไร?"
ต้องมีการสมมุติ เพื่อให้รู้ว่า หมายความว่าถึงอะไร เพราะ
ฉะนั้น ก็มีทั้งปรมัตถธรรม แล้วก็มีบัญญัติ แล้วก็มี การที่
จะรู้ โดยการสมมุติ คนนั้นเป็นเด็ก หรือว่า ซาติอะไร? ก็
เป็นเรื่องสมมุติทั้งนั้น...

...เพราะฉะนั้น การศึกษาธรรมะ ถ้าไม่เริ่มอย่างนี้ ไม่มีทางที่จะเข้าใจธรรมะ ที่พระผู้มีพระภาคฯ ทรงตรัสรู้ แต่เราก็พูดทุกวัน ใช่ไหม? พุทธัง สรณัง คัจฉามิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ สังฆัง สรณัง คัจฉามิ แต่ถ้าไม่ศึกษาพระธรรม ไม่รู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะฉะนั้น จะรู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ เมื่อเริ่มเข้าใจธรรมะอย่างละเอียด ตามลำดับด้วย...

กราบทำนุชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่เคารพยิ่ง
ขอขอบคุณและขออนุโมทนาในกุศลศรัทธาของสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ วังปญฺหาไท
และขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุก ๆ ท่านครับ

